

ta a lidského údělu. Lidský úděl je podle Erbenova neodvolatelně určen, neboť určeny jsou základní křesťanské zásady. A kdo je poruší, musí nést následky, ať již z dnešního našeho hlediska úměrné (např. *Poklad, Svatební košile, Holoubek*), nebo neúměrně vysoké (např. *Polednice, Vodník, Vrba*). Člověku podle Erbenova přísluší pokora, nikoliv revolta. V tomto smyslu je *Kytice*, a zejména báseň *Záhořovo lože*, jakousi polemikou s typicky romantickým dílem Erbenova současníka K. H. Máchy – s lyrickoepickou básnickou skladbou *Máj* (1836).

K. J. Erben je i autorem nenáročného, mezi ochotníky svého času oblíbené divadelní hry *Sládcí* (1837).

Zemřel v Praze 21. listopadu 1870 a byl pochován na Malostranském hřbitově. R. 1908 byly jeho ostatky převezeny do hrobky na Olšanech.

LADISLAV FIALKA

Český mim, choreograf, tanečník, režisér a pedagog.

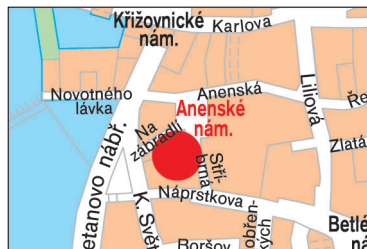
Narodil se 22. září 1931 v Praze. Po maturitě na gymnáziu vystudoval v letech 1951-1956 taneční oddělení pražské konzervatoře. Již během studia si oblíbil pantomimu debureauovského typu a již během studia jako mim veřejně vystupoval (poprvé v roce 1953 v Debureauově pantomimě *Pierot holičem*).

V r. 1958 se stal spoluzakladatelem *Divadla Na Zábradlí* a posléze uměleckým šéfem a předním interpretem tamějšího pantomimického souboru.

Od prvního samostatného představení *Pantomima Na Zábradlí* (1959) vytvořil řadu celovečerních inscenací (*Etudy*, 1961; *Cesty*, 1962; *Blázni aneb sen jednoho šaška*, 1965; *Knoflík*, 1965; *Caprichos*, 191; *Funambules 77*, 1977; *Noss*, 1981; *Sny*, 1984), spolupracoval s činohrním souborem divadla, s loutkovým filmem a televizí. Významných úspěchů dosáhl i v zahraničí (v SSSR, Polsku, Maďarsku, NDR, Rakousku, NSR, Itálii, Holandsku aj.).

Fialkova poetika lyrické imaginární pantomimy navázala na romantickou tradici, korespondovala však také s uměleckou aktivitou vlny malých divadel z přelomu 50. a 60. let. V letec 1969 a 1971 uspořádal Ladislav Fialka v *Divadle Na Zábradlí* mezinárodní festival pantomimy a od r. 1969 se věnoval i pedagogické činnosti.

Zemřel v Praze 22. února 1991.

ZDENĚK FIBICH

Český skladatel, po Smetanovi a Dvořákovi jeden z nejvýznamnějších představitelů české hudby 2. pol. 19. století.

Narodil se 21. prosince 1850 ve Všebořicích. Jeho otec Jan Fibich byl lesmistrem na panství hraběte Auersperga.

Na gymnáziu studoval Zdeněk Fibich ve Vídni, pak v Praze, kde rovněž studoval hudební teorii. V Lipsku studoval na konzervatoři hru na klavír a harmonii. Posléze žil v Paříži, kde vyučoval a koncertoval na klavír ve šlechtických rodinách, pak v Mannheimu. Od roku 1871 působil dlouhodoběji v Praze, kde se i oženil.

V letech 1875-1878 byl kapelníkem a sbormistrem *Prozatímního divadla*, v letech 1878-1881 byl sbormistrem pravoslavného chrámu. V posledních letech svého života (1899-1900) byl operním dramaturgem *Národního divadla*.

Uměleckým východiskem jeho tvorby byl romantismus. Českou hudbu obohatil v oblasti výrazové a námětové baladičnosti, tragismem, erotičností, přírodním lyrismem, prohloubením vztahu k české mytologii. V oblasti formální pak propracováním stavby symfonické básně (*Othello; Záboj, Slavoj a Luděk; Toman a lesní panna; Bouře*) a melodramu (trilogie *Hippodamie* – scénické melodramy *Námluvy Pelopovy, Smír Tantalův, Smrt Hippodamie*, koncertní melodramy *Štědrý den, Vodník*). Je autorem oper (*Nevěsta messinská, Blaník, Bouře, Hedy* aj.), předeher (*Noc na Karlštejně, Oldřich a Božena*), klavírních skladeb (např. *Nálady, dojmy a upomínky*), kantát (*Jarní romance*). Za svého života nebyl uznáván. Ocenění jeho díla proboujovávali Otakar Hostinský a Zdeněk Nejedlý.

Zdeněk Fibich zemřel 15. října 1900 v Praze.

ZDENĚK FIBICH

21. 12. 1850 · 15. 10. 1900

NEJMLADŠÍ KLASIK ČESKÉ HUDBY 19. STOLETÍ

PROSLUL JAKO MISTR

LYRICKÉ MINIATURY A MELODRAMU.

JEHO MELODRAMATICKÁ SCĚNICKÁ TRILOGIE

HÍPPODAMIE

JE UNIKÁTNÍ DÍLO SVĚTOVÉ HUDBY.

NA ŽOFÍNĚ DIRIGOVAL BEDŘICH SMETANA

PREMIÉRU JEHO SYMFONICKÉ BÁSNĚ OTHELLO.

DOJMY ZE ŠTASTNÝCH CHVIL NA ŽOFÍNĚ

FIBICH ZHUDEBNIL V SELANCE V PODVEČER,

JEJÍ ZNÁMOU MELODIÍ PROSLAVIL JAN KUBELÍK

VE SVĚTĚ POD NÁZVEM POEM.

THEODOR ROSENFELD FIELD

Český básník, mystifikátor, bohém.

Vlastním jménem Theodor Adalbert Rosenfeld (své jméno v roce 1923 úředně změnil na Bohdan Vojtěch Šumavanský), narodil se 23. dubna 1891 v Praze jako deváté dítě a pohrobek. Jeho dědeček byl rabínem v Hlohovci a otec lékařem v Praze. T. R. Field své dětství prožil v malé obci u Domažlic. V roce 1900 se s matkou vrátil do Prahy, kde studoval na gymnáziu a obchodní akademii. Maturoval v roce 1911.

Po roce stráveném v Anglii prošel různými zaměstnáními. Publikoval v různých satirických a literárních časopisech (*Trn*, *Dobry den*) i v denním tisku. Vedle epigramatické tvorby (*Kosočtverce na ohradách*, 1930; *Kruhy pod očima*, 1933) autorem mystifikační mytologie Prapršna s ústřední postavou boha kanálů Lomikelem (*Lomikel na dlásnech*, 1937). Během protektorátu se hlásil ke slovenské národnosti, ač stále žil v Praze.

Po roce 1945 občas přispíval do denního tisku. V roce 1952 pak do časopisu *Nový život*, v 60. letech do *Plamenu* nebo *Divokého vína*. Léčil se v psychiatrické léčebně. V 50. letech byla jeho finanční situace natolik neúnosná, že ho dokonce podporoval *Svaz československých spisovatelů*.

Část jeho díla zůstává dosud v rukopise, část byla v 70. letech vydána v samizdatu (mj. groteskní mystifikační slovník *Prapršno*, poprvé vydaný v roce 1914) nebo v 90. letech ve výběrech *Morodochium* (1990), *Gottwaldovi do ouška* (1992) a *Odysea nočního buditele* (1993).

Theodor Rosenfeld Field zemřel v Praze 4. srpna 1969.

JOSEF BOHUSLAV FOERSTER

Český skladatel, hudební pedagog, kritik a spisovatel.

Narodil se 30. prosince 1859 v Praze na Malé Straně v rodině Josefa Förstra (1833-1907), českého hudebního pedagoga a skladatele.

Od mládí vyrůstal v hudebním prostředí. Už jako chlapec měl možnost se osobně setkávat s B. Smetanou a A. Dvořákem. Po absolutoriu varhanní školy začal soukromě učit hudbě. Zajímal se o literaturu, divadlo, projevil i malířské nadání. Zpíval v pražském *Hlaholu*, byl varhaníkem u sv. Vojtěcha (1882-1888), ředitelem kůru u P. Marie Sněžné (1889 až 1894), vyučoval zpěv na malostranském a smíchovském reálném gymnáziu. Byl hudebním referentem *Národních listů*, znal se s J. Nerudou, byl představen Čajkovskému, vydal studii o E. Griegovi.

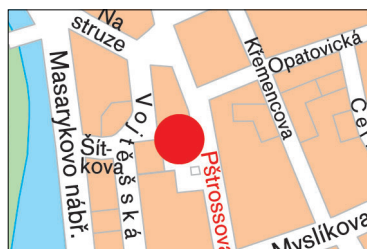
Jeho ženou byla sopranistka Berta Lautererová (1869-1936), za níž odešel nejdříve do Hamburku a později do Vídně, kde měla angažmá od G. Mahlera. Byl ve stálém kontaktu s českým životem, prázdniny trávil v Čechách. Byl členem *České akademie věd a umění*. Ve Vídni se stýkal s českou menšinou, jeho žáky byli K. B. Jirák, K. Nedbal, R. Vohanka aj. R. 1918 se vrátil s chotí do Prahy, kde se stal profesorem skladby na konzervatoři, pak na mistrovské škole a lektorem hudby na filozofické fakultě.

Jeho skladatelské dílo je neobyčejně rozsáhlé a všestranné. Největších úspěchů dosáhl v hudbě vokální, zvláště pak sborové (mimo mnoho jiných skladeb např. *Oráč, Velké širé rodné lány, Panna, Jak mne láká boží svět, Ukolébavka, Dětský hymnus, Dětské sbory*). Je však i významným skladatelem operním (*Debora, Eva, Jessika* aj.), melodramatickým (mj. např. *U potoka, Tři jezdcí, Legenda o sv. Julii, Romance štědrovečerní a řada jiných*). Je autorem mnoha orchestrálních skladeb (symfonie, symfonické básně, suity, ouvertury aj.) Složil velký počet skladeb pro klavír, pro varhany, harmonium, pro housle,

pro housle a klavír, dva koncerty pro housle a orchestr, skladby pro violoncello, violu, flétnu, smyčcové kvartety, kvintety, je autorem oratorií. Psal i scénickou hudbu aj. Byl významným hudebním publicistou. Napsal rovněž *Paměti*.

Po smrti své první ženy se oženil s Olgou Dostálovou-Hilkenovou. Byl váženým skladatelem, při svých jubileích byl oslavován.

Zemřel ve svém letním sídle ve Vestci u Staré Boleslavi 5. června 1951. Pochován je v Praze na Olšanech.

JOSEF BOHUSLAV FOERSTER

Český skladatel, hudební pedagog, kritik a spisovatel.

Narodil se 30. prosince 1859 v Praze na Malé Straně v rodině Josefa Förstra (1833-1907), českého hudebního pedagoga a skladatele.

Od mládí vyrůstal v hudebním prostředí. Už jako chlapec měl možnost se osobně setkávat s B. Smetanou a A. Dvořákem. Po absolutoriu varhanní školy začal soukromě učit hudbě. Zajímal se o literaturu, divadlo, projevil i malířské nadání. Zpíval v pražském *Hlaholu*, byl varhaníkem u sv. Vojtěcha (1882-1888), ředitelem kůru u P. Marie Sněžné (1889 až 1894), vyučoval zpěv na malostranském a smíchovském reálném gymnáziu. Byl hudebním referentem *Národních listů*, znal se s J. Nerudou, byl představen Čajkovskému, vydal studii o E. Griegovi.

Jeho ženou byla sopranistka Berta Lautererová (1869-1936), za níž odešel nejdříve do Hamburku a později do Vídně, kde měla angažmá od G. Mahlera. Byl ve stálém kontaktu s českým životem, prázdniny trávil v Čechách. Byl členem *České akademie věd a umění*. Ve Vídni se stýkal s českou menšinou, jeho žáky byli K. B. Jirák, K. Nedbal, R. Vohanka aj. R. 1918 se vrátil s chotí do Prahy, kde se stal profesorem skladby na konzervatoři, pak na mistrovské škole a lektorem hudby na filozofické fakultě.

Jeho skladatelské dílo je neobyčejně rozsáhlé a všestranné. Největších úspěchů dosáhl v hudbě vokální, zvláště pak sborové (mimo mnoho jiných skladeb např. *Oráč, Velké širé rodné lány, Panna, Jak mne láká boží svět, Ukolébavka, Dětský hymnus, Dětské sbory*). Je však i významným skladatelem operním (*Debora, Eva, Jessika* aj.), melodramatickým (mj. např. *U potoka, Tři jezdcí, Legenda o sv. Julii, Romance štědrovečerní a řada jiných*). Je autorem mnoha orchestrálních skladeb (symfonie, symfonické básně, suity, ouvertury aj.) Složil velký počet skladeb pro klavír, pro varhany, harmonium, pro housle,

pro housle a klavír, dva koncerty pro housle a orchestr, skladby pro violoncello, violu, flétnu, smyčcové kvartety, kvintety, je autorem oratorií. Psal i scénickou hudbu aj. Byl významným hudebním publicistou. Napsal rovněž *Paměti*.

Po smrti své první ženy se oženil s Olgou Dostálovou- Hilkenovou. Byl váženým skladatelem, při svých jubileích byl oslavován.

Zemřel ve svém letním sídle ve Vestci u Staré Boleslavi 5. června 1951. Pochován je v Praze na Olšanech.

IVAN JAKOVYČ FRANKO

Ukrajinský básník, prozaik a dramatik, vědec, publicista, překladatel, zastánce lidských práv.

Narodil se 27. srpna 1856 v Nahujevčiči v Haliči. Byl synem vesnického kováře. Po studiu na střední škole v Drohobyči absolvoval filozofickou fakultu Lvovské univerzity. Na univerzitě ve Vídni získal doktorát filozofie. Po habilitaci se marně ucházel o místo na Lvovské univerzitě. Již od studentských let se v Haliči aktivně podílel na různých revolučních akcích. V 90. letech byl zakladatelem ukrajinské radikální strany. Řídil a vydával několik časopisů, které měly význam pro rozvoj ukrajinské literatury. Spolupracoval s polskými sociálními demokraty a s polským dělnickým tiskem. Za svou politickou činnost byl rakouskou policií několikrát vězněn.

Literární činnosti se věnoval již za studií na gymnáziu. První básnickou sbírku (*Baljady a roskazy*) vydal v roce 1876. Následovaly sbírky *Z výšin i nížin* (1887), *Uvadlé listí* (1896), *Z dnů žalu* (1900) a jiné. Je autorem i řady pozoruhodných básnických děl epických. Přímo filozofickým dílem je poema *Ivan Vyšenyckyj* (1900). Do postavy významné ukrajinské osobnosti 17. století, člověka, který chtěl strávit zbytek života v asketickém ústraní, avšak stále byl unášen touhou po rodném kraji, po světě lidí a po životě vůbec, vtělil ušlechtilou ideu aktivního lidství. Vrcholnou Frankovou epickou skladbou je poema *Mojžiš* (1905).

Mezi jeho známé prózy patří např. romány *Boa constrictor*, *Boryslav se směje*, *Základy společnosti*, *Zkřížené cesty*. Jde v ukrajinské literatuře o první díla s proletářskou tematikou. Z jeho dramatické tvorby je jedním z nejznámějších sociální drama *Ukradené štěstí*.

Překládal Sofokla, Ovidia, Horatia, Shakespeara, Milтона, Goetha, Heina, Huga, Verlaina, Ibsena, Puškina, Mickiewicze, z české literatury Havlíčka, Neruda, Čecha, Vrchlického, Machara.

Ivan Franko zemřel ve Lvově 28. května 1916.

IVAN FRANKO

*1856 +1916

VELKÝ SYN UKRAJINSKÉHO LIDU,
BASŇÍK – REVOLUČNÍ DEMOKRAT
PROMLUVL ZDE NA SJEZDU
SLOVANSKÉ POKROKOVÉ MLÁDEŽE
18.5.1891

ВЕЛИКИЙ СИН УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
ПОЕТ – РЕВОЛЮЦІЙНИЙ ДЕМОКРАТ
ІВАН ФРАНКО

*1856 +1916

ВИСТУПАВ ТУТ З ПРОМОВОЮ НА І ЗІЗДІ
СЛОВЯНСЬКОЇ ПРОГРЕСИВНОЇ МОЛОДІ
18 ТРАВНЯ 1891 РОКУ

ZBUDOVANO PEČI SLOVANSKÉHO VYBORU ČSR 1956

JINDŘICH FÜGNER

Český propagátor tělovýchovy, spoluzakladatel tělocvičné jednoty *Sokola pražského*.

Narodil se 12. září 1822 v Praze v Růžové ulici jako syn obchodníka. Byl spolupracovníkem a tchánem prvního starosty pražského *Sokola* dr. Miroslava Tyrše (Fügnerovou dcerou byla pozdější známá česká publicistka a sociální pracovnice Renáta Fügnerová-Tyršová; žila v letech 1854 až 1937).

Zakládající sokolskou organizací byla *Tělocvičná jednota pražská* (v roce 1864 přejmenovaná na *Sokol pražský*), podle jejíž vzoru se ustavovaly sokolské jednoty i v dalších českých a moravských obcích. Tyto jednoty se v 80. letech 19. stol. sdružily podle jednotlivých krajů do žup. V r. 1889 pak byla vytvořena Československá obec sokolská. Dožít se tohoto oficiálního masového přijetí sokolské myšlenky, u jejíhož zrodu stál, však Jindřichu Fügnerovi nebylo dáno. Zemřel o více než dvacet let dříve.

Přesto však sokolská hnutí v jeho začátcích silně ovlivnil, a navíc i finančně podpořil, a tak jeho jméno zůstane se vznikem hnutí navždy spjato.

Prý z Fügnerova podnětu se členové *Sokola* oslovovali *bratře a sestro* a tykali si. Podílel se i na ustanovení sokolského kroje. Červená garibaldiovská košile je prý jeho nápadem. Nicméně konkrétní výtvarný návrhspolkového sokolského kroje je dílem malíře Josefa Mánesa.

Jinřich Fügner zemřel třiačtyřicetiletý 15. listopadu 1865.

ZDE NARODIL SE
JINDŘICH
FÜGNER
DNE 12. ZÁŘÍ 1822.

O. SANDTNER.

JACOBUS GALLUS

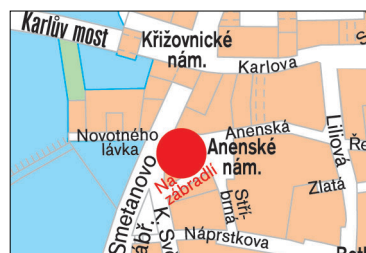
Hudební skladatel ze Slovinska, kapelník v Olomouci, ke konci života v Praze.

Narodil se 3. července 1550 v Ribnici (Ribnica u Kočevje). Původním jménem podle všeho Petelin, podepisoval se jako Jacobus Handl, Gallus, vocatus (příp. dictus) Carniolanus, rovněž Händl nebo Hähnel.

Jako člen cisterciáckého řádu žil nějakou dobu v dolnorakouských klášteřích (Melk, Zwettl). Tehdy patrně také navázal kontakt s klášteřem jihomoravskými, jakož i s olomouckým biskupem Vilémem Prusinovským (1572). R. 1574 byl členem dvorní kapely ve Vídni a krátce nato se s ním poměrně často setkáváme na území Moravy, Slezska nebo Čech. Např. v letech 1580-1585 byl kapelníkem olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského, přičemž se r. 1581 stal v Olomouci členem řádu jezuitského. Pak pobýval ve Vratislavi a ve Zhořelci a podle všeho i v Nise či Lehnici. Poslední léta svého života žil v Praze jako ředitel kůru v kostelíku sv. Jana Na Zábředlí na Starém Městě pražském.

Jeho hlavní díla vyšla v posledním desetiletí jeho života (v Praze, zejména u Nigrina-Černého) a posmrtně (i jinde). Například: *Selectiores quaedam missae*, 4 knihy, 1580; motetová sbírka *Opus musicum harmoniarum* (4 sv., 1586, 1587; 1588 a 1590); *Moralia* (1586); pašije (1587); *Epiciedion harmonicum...* (žalozpěv nad smrtí zábrdovického opata Kašpara Schönauera... 1589); *Moralia* (Norimberk, 1596); *Sacrae cantiones* (Norimberk, 1597); *Motettae quae praestant omnes* (1610).

Jacobus Gallus zemřel v Praze 18. července 1591.

EDUARD GRÉGR

Český politik 2. poloviny 19. století, spoluzakladatel mladočeské strany, novinář, lékař.

Narodil se 4. července 1827 ve Štýru (Steyer) v Rakousku.

V letech 1848-1854 vystudoval na pražské univerzitě medicínu. Na téže univerzitě pak v letech 1854 až 1858 působil jako asistent Jana Evangelisty Purkyně a v letech 1859-1861 se již jako docent zabýval v rámci vědeckého výzkumu problematikou živočišného tepla, jakož i popularizací medicíny a přírodních věd.

Od začátku 60. let se však většinou věnoval politice a žurnalistice. Byl redaktorem *Živy*, *Národních listů*, *Kritické přílohy k Národním listům*, *Literárních listů*. Do *Živy* a *Květů* přispíval odbornými a populárními statěmi, spolupracoval na heslech do Riegrova *Naučného slovníku*. Byl spoluzakladatelem Sokola pražského, Matice lidu a jiných spolků.

Se svým mladším bratrem Juliem Grégrem (1831-1896) se stal vůdcem mladočeského politického hnutí a od roku 1874 samostatné politické strany – *Národní strany svobodomyšlné*. Od roku 1861 byl poslancem českého zemského sněmu a od roku 1865 i poslancem rakouské říšské rady. Byl prý velmi dobrým řečníkem. V letech 1890-1891 se spolu s Juliem Grégrem podílel na politické porádce staročechů. Byl rovněž majitelem významné pražské tiskárny, v níž byla vydávána beletristická díla domácích i zahraničních spisovatelů, jakož i literatura naučná a řada odborných a osvětových časopisů (např. *Časopis lékařů českých*, *Osvěta*, *Květy*).

Eduard Grégr zemřel 3. dubna 1907 ve Lštění v okrese Benešov.

JULIUS GRÉGR

Český politik 2. poloviny 19. století, spoluzakladatel mladočeské strany, novinář.

Narodil se 19. prosince 1831 v Březhradě u Hradce Králové. Na pražské univerzitě vystudoval práva, doktorát obhájil v roce 1859. Krátce pracoval v advokátní kanceláři ve Frýdlantu v Čechách. Po pádu Bachova absolutismu se stal českým politikem, majitelem a vydavatelem *Národních listů* a publicistou. Se svým starším bratrem Eduardem Grégrem (1827-1907) se stal spoluzakladatelem *Sokola praž-*

ského a *Národní strany svobodomyšlné*. V letech 1867-1893 byl zemským a v roce 1879 až 1880 říšským poslancem.

Z jeho publicistiky zaujaly politické, národohospodářské a kulturněpolitické stati v *Národních listech*, jakož i např. brožury *Proces* (1862) a Na obranu *Rukopisu královédvorského a zelenohorského* (1886). Za svůj protihabsburský radikalismus byl několikrát vězněn. Za obsah *Národních listů* byl např. již v 1. pol. 60. let odsouzen k deseti měsícům vězení, ke ztrátě doktorátu, k pokutě a ztrátě koncese.

Julius Grégr zemřel 4. října 1896 v Dole u Libčic nad Vltavou.

JAN GROSSMAN

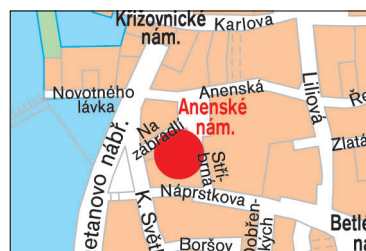
Český divadelní režisér, literární a divadelní kritik a teoretik.

Narodil se 23. května 1925 v Praze. V letech 1945-1948 studoval na *Filosofické fakultě UK* v Praze srovnávací dějiny literatury a estetiku. Byl žákem Jana Mukařovského a Václava Černého. Svým smýšlením patřil k socialisticky orientované levici. Byl příslušníkem skupiny básníků okolo deníku *Mladá fronta*, vyznávajících program tzv. *dynamoarchismu* (... *není rozporu mezi uměním a revolucí; čas zrodu básně měl být zároveň zrodem nového života*), měl blízko i ke *Skupině 42*. Ve své literárněkritické publicistice kladl důraz na věcnou, objektivní analýzu a snažil se jak literární kritiku, tak literaturu odideologizovat, čímž se dostal do sporu s některými ortodoxními komunisty, jako např. s Jiřím Hájkem (1919-1994) aj., byl po únorovém převratu v roce 1948 ze studia na pražské filosofické fakultě vyloučen a nesměl publikovat.

Během času se pak jeho zájem stále více obracel k divadlu. V letech 1946-1949 byl lektorem činohry *Národního divadla*, 1949-1953 dramaturgem *Státního divadla v Brně*, 1953-1956 dramaturgem *divadla D34* v Praze, 1956-1959 nakladatelským redaktorem, 1959-1961 dramaturgem *Laterny Magiky*.

Jeho nejvýznamnější divadelní působení však spadá do let 1962-1968, kdy byl uměleckým vedoucím činohry *Divadla Na Zábradlí*. Následoval několik let práce v zahraničí.

Po návratu se do *Divadla Na Zábradlí* vrátit nesměl a pro své další působení si nesměl svobodně zvolit ani jiné divadlo. Bylo jím posunováno po různých městech (1973-1980 režíroval v divadle v Chebu, 1980-1983 v Hradci Králové). Do Prahy mu bylo povoleno se vrátit teprve v roce 1983 (1983 až 1988 v *Divadle S. K. Neumanna*). teprve po převratu, v roce 1989, se stal opět režisérem a od r. 1991 uměleckým ředitelem *Divadla Na Zábradlí*. Byl manželem herečky Marie Málkové.

Typickou součástí jeho režijních postupů byly zkratka, náznak, metafora, kontrast a důkladně promyšlená, ostře pointovaná gradace, s cílem odhalit nové úhly pohledu na inscenované dílo. Byl zastáncem pojetí divadla jako tvůrčí dílny.

Mezi nejznámější inscenace, jež režíroval, patřily: *Král Ubu* (A. Jarry, 1964), *Vyrozumění* (V. Havel, 1965), *Proces* (F. Kafka, 1966), *Racek* (A. P. Čechov, 1978), *Maryša* (A. a V. Mrštíkové 1981), *Don Juan* (Molière, 1982, 1989), *Škola pro ženy* (Molière, 1984, 1989), *Largo desolato* (V. Havel, 1990), *Pokoušení* (V. Havel, 1992).

Literární kritice a esejistice a později divadelní kritice a teorii se věnoval hlavně v mladších letech. Známa byla i jeho činnost překladatelská a editorská (*Deníky J. Orteny*). Grossmanovy studie vyšly ve výboru *Analýzy* (1991). Jeho dílo je shrnuto a zhodnoceno ve sbornících *Jan Grossman. 1. Svědectví současníků* (1996) *2. Inscenace* (1997) *3. Interpelace* (1998).

Jan Grossman zemřel v Praze 10. února 1993.

OTTO GUTTFREUND

Český sochař, významný představitel českého moderního sochařství prvních desetiletí 20. století.

Narodil se 3. srpna 1889 ve Dvoře Králové. Studoval na odborné keramické škole v Bechyni (1903-1906), pak na pražské *Uměleckoprůmyslové škole* (1906-1909) u J. Drahoňovského a na *Academii de Grande Chaumiére* v Paříži (1909 až 1910) u prof. E. A. Bourdella. Od r. 1911 byl členem *Skupiny výtvarných umělců*. Za 1. světové války vstoupil v Paříži do československého odboje. R. 1920 se stal členem Spolku výtvarných umělců Mánes.

Od r. 1926 až do své smrti byl profesorem pražské Umělecko-průmyslové školy. Od samého počátku byl ve své tvorbě ovlivněn moderními uměleckými proudy českého a francouzského umění, zvláště pak kubismem (*Úzkost, Job, Don Quijote, Hamlet*). O. Guttfreund se posléze stal jedním z prvních sochařů uplatňujících v evropském sochařství kubismus picassovského pojetí (*Ženská hlava, 1912; Ležící žena, 1912-1913; Cellista, 1912 - 1913*).

Guttfreundovo předválečné dílo však mělo i jiné vývojové možnosti, z nichž jednou bylo ztvárnění některých sociálních motivů (*Fabrička, motivy dělnických žen*), jinou pak snaha o nefigurativní plastiku. Řadu konstruktivních hlav vytvořil Guttfreund ještě v letech 1918 - 1919.

Kubismus v jeho díle dozněl po válce (*Námořník s dívkou na klíně, 1919*). Dobově se stal aktuálním oblý tvar. Guttfreundovy sochy dvacátých let působí dojmem klidu, jejich tvar připomíná vytočení hrnčířským kruhem, vytvořil řadu terakot; novým prvkem jeho názoru byla polychromie soch (*Děvče se psem, 1920*). Jeho dílo tohoto údobí vyjadřovalo i romantickou touhu po dálkách (*Námořníci*) odpovídající podobným námětům v literatuře, zahrnovalo alegorie a žánrové náměty (*Muž u selfaktoru, Obchod, Návrat z legií*) i sochy motivované sociálně (*Švadlenka*), citově osobní (*Rváči, Soupeři, Milenci*), dílo monumentalizující (*pomník Babičky v ratibořickém údolí, sousosí Rodina*) i náměty poetické (*Dívka s růží, Dívka s řasami*).

Otto Guttfreund uvedl české sochařství do nejživějších vývojových proudů sochařství světového. Zemřel v Praze 2. června 1927.

Neznámými vandaly byla zcizena sochařsky ztvárněna busta O. G..

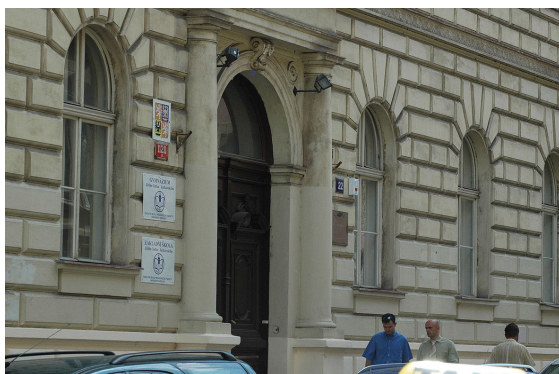
JIŘÍ STANISLAV GUTH-JARKOVSKÝ

Český pedagog, vychovatel, publicista, organizátor a funkcionář tělovýchovného a sportovního hnutí.

Vlastním jménem Jiří Guth (používal pseudonymu Stanislav Jarkovský), narodil se 23. ledna 1861 Heřmanově Městci. Syn panského úředníka, na gymnáziu studoval v Rychnově nad Kněžnou (1870 až 1878). V letech 1878-1882 vystudoval na pražské univerzitě filozofii, matematiku a fyziku (doktorát filozofie složil na nové české univerzitě jako první již roku 1882). Jako vychovatel synů knížecí rodiny Schaumburg-Lippe pobýval na zámcích v Náchodě a Ratibořicích, posléze ve Švýcarsku. V letech 1887 až 1918 vyučoval jako středoškolský profesor na různých gymnáziích v Praze, v Klatovech a opět v Praze. V roce 1919 se stal odborovým radou v *Kanceláři prezidenta republiky*, kde zastával funkci ceremoniáře a později sekretáře *Řádu bílého lva*.

Byl všestranně činný v různých spolcích a hnutích. Podílel se např. na vzniku *Filozofické jednoty* a byl jejím jednatelem, v letech 1892-1909 byl členem redakce *Ottova slovníku naučného*, od r. 1891 členem spisovatelského spolku *Máj*. V roce 1896 se stal zakladatelem a v letech 1896-1929 byl prvním předsedou *Českého olympijského výboru*. Dlouhá léta (od r. 1894) byl členem *Mezinárodního olympijského výboru*. Byl členem a posléze jednatelem spolku *Svatobor*. Byl dlouholetým předsedou *Klubu českých turistů* a redaktorem *Časopisu turistů* aj. Hodně cestoval a mj. i s jeho cestami je spojena jeho bohatá publicistická činnost (cestopisné causerie, povídky, romány, různé příručky, průvodce apod., rovněž četné překlady). Dodnes však zůstává v povědomí české veřejnosti jako autor knih o společenském chování (např. *Společenský katechismus*).

Jiří Stanislav Guth-Jarkovský zemřel 8. ledna 1943 v Náchodě. Pohřben byl však v Praze na Olšanských hřbitovech.

V TĚTO ŠKOLE PŮSOBIL JAKO STŘEDOŠKOLSKÝ PROFESOR

JIŘÍ ST. GUTH - JARKOVSKÝ

* 23.1. 1861 † 8.1. 1943

ZAKLADATEL A PŘEDSEDA ČESKÉHO OLYMPIJSKÉHO VÝBORU

SPOLUPRACOVNÍK P.F. COUBERTINA

VÍTĚZSLAV HÁLEK

Český básník, prozaik, dramatik, novinář.

Vlastním jménem Vincenc Hálek, narodil se 5. dubna 1835 v Dolínku u Mělníka. Znalost venkova z dětství prožitého postupně v několika středočeských vesnicích ovlivnila rozhodujícím způsobem jeho dílo.

Od r. 1847 studoval v Praze na *Akademickém gymnáziu*, později na filozofické fakultě, z níž po třech letech odešel. Jako domácí učitel se seznámil se svou budoucí ženou Dorotkou Horáčkovou, dcerou zámožného pražského advokáta, kterýmžto sňatkem (1867) se hmotně zabezpečil.

Spolupracoval při přípravě almanachu *Máj* (1858), jehož tři další ročníky (1859, 1860, 1862) uspořádal sám. Živil se jako novinář, od založení *Národních listů* (1861) byl členem jejich redakce, psal literární a divadelní kritiky a fejetony. Publikovat však začal již r. 1854 v Mikovcově *Lumíru*, který Hálek pak v 60. letech (1863-1865) redigoval. V letech 1865 až 1872 redigoval i *Květy* a v r. 1873 opět *Lumír*.

Byl činný v různých spolcích a institucích, zvláště pak významné bylo jeho působení v *Umělecké besedě*, kde zastával různé důležité funkce. Podnikl několik větších cest (Halič, Krakov, Tatry, Benátky, Kraňsko, Chorvatsko, Dalmácie, Cařihrad aj.) a dojmy z nich popsal ve svých cestopisných fejetonech.

Ve své lyrické poezii (*Večerní písně*, 1859; *V přírodě*, 1872, 1874) oslavil ideální lásku v probouzející se jarní přírodě, harmonii mezilidských vztahů a úděl básníka, v čemž všem čtenáři spatřovali symbolický příslib brzkého naplnění očekávaného šťastného života českého národa. Významná je i Hálkova próza, podávající již pravdivější obraz majetkových a generačních vztahů obyvatel českého venkova 19. století. Jde především o povídky (např. *Muzikantská Liduška*, 1861; *Na statku a v chaloupce*, 1871; *Na vejminku*, 1873), avšak podobně je zaměřena i posmrtně vydaná sbírka epických básní *Pohádky z naší vesnice* (1874). V posledních povídkách se Hálek pokoušel o nový typ prózy – o tzv. křídové kresby (*Poldík rumař*, 1873; *Student Kvoch*, 1874), jejichž postavy mají prohloubenější psychologii a děj je pro změnu zasazen do městského prostředí.

Pozapomenuty jsou dnes Hálkovy básnické skladby lyrickoepické (např. *Alfréd*, 1858; *Goar*, 1864), jakož i jeho romantické divadelní hry, napodobující Shakespeara a Schillera (např. *Záviš z Falkenštejna*, 1860; *Král Vukašín*, 1862).

V. Hálek zemřel náhle 8. října 1874 v Praze.

Zde dne 8. října l. 1874.

VÍTĚZSLAV HÁLEK
zemřel.

JAROSLAV HAŠEK

Český prozaik, autor kabaretních textů, publicista, bohém, humorista, satirik, mystifikátor.

Narodil se 30. dubna 1883 v Praze v rodině středoškolského učitele. Z gymnázia musel pro neprospěch odejít, učil se drogistou a nakonec maturoval na obchodní akademii (1902). Stal se úředníkem v bance Slavii, brzy však dal přednost volnému povolání autora humoresek a satirických fejetonů, jakož i bohémскому a tuláckému životu. V rámci monarchie procestoval Slovensko, Halič a Uhry, později prošel i některé evropské země. Načas se sblížil s anarchistickým hnutím a redigoval některé anarchistické listy (*Omladina, Komuna, Chudás*).

R. 1910 se oženil s dcerou zámožného vinohradského štukatéra Jarmilou Mayerovou. V této době se pokoušel najít a udržet si stále zaměstnání (byl redaktorem *Světa zvířat*, majitelem obchodu se psy, lokálkářem v *Českém slovu*). R. 1911 založil z recese *Stranu mírného pokroku v mezích zákona*, vystupoval před volbami jako její kandidát a poté sepsal její dějiny (*Politické a sociální dějiny Strany mírného pokroku v mezích zákona*). Po narození syna Richarda (1912) odešel od rodiny a žil podobně jako před sňatkem.

R. 1915 byl odveden do Českých Budějovic k 91. pěšímu pluku, s nímž se dostal na haličskou frontu. Ještě téhož roku přeběhl na ruskou stranu, kde v zajateckém táboře přežil tyfovou epidemii. Aktivně působil v legiích, později přešel do Rudé armády, kde zastával důležité funkce (*Velitelem města Bugulmy*, 1921). Ač nerozveden, oženil se s Ruskou Alexandrou Lvovou. R. 1920 se (i s ní) na popud III. internacionály vrátil do Prahy, kde opět žil původním bohémským životem.

Poslední období svého života strávil v Lipnici nad Sázavou, kde intenzivně psal svůj slavný nedokončený čtyřdílný satirický román *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* (1921-1923). Ve Švej-

kovi Hašek vytvořil svérázného prostého, nikoliv však přímočaře jednoduchého hrdinu, jehož povahové vlastnosti bývají někdy mylně označovány za typicky české. Švejk upoutává svým uměním vtipu, fantazie, hry a řeči, svou složitou a proměnlivou, tj. po každé jinou jednoduchostí, svou schopností najít si vždy, v sebevypjatější chvíli, potřebný prostor pro uplatnění své osobní svobody.

Kromě románu napsal Hašek mnoho povídek, humoresek a satirických fejetonů, většinou roztroušených po mnoha novinách a časopisech a podepsaných mnoha pseudonimy. Knižně jich za Haškova života vyšlo jen několik souborů (např. *Dobry voják Švejk a jiné podivné historky*, 1912; *Trampoty pana Tenkrátá*, 1912; *Průvodčí cizinců a jiné satiry z cest i z domova*, 1913; *Můj obchod se psy a jiné humoresky*, 1915; *Dobry voják Švejk v zajetí*, 1917), další vycházely knižně od 50. let.

J. Hašek zemřel 3. ledna 1923 v Lipnici nad Sázavou na zápal plic a ochrnutí srdce.

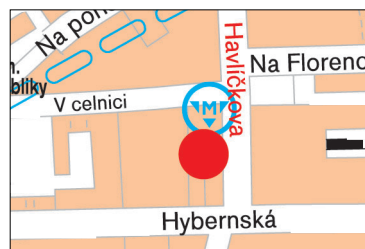

KAREL HAVLÍČEK BOROVSKÝ

Český novinář, politik, básník, zakladatel moderní české žurnalistiky.

Narodil se 31. října 1821 v Borové poblíž Německého (dnes Havlíčkova) Brodu. Po studiu na brodském gymnáziu a dvouleté přípravě (tzv. filozofii) na univerzitní studium v Praze začal studovat teologii. Měl původně za to, že svému národu prospěje nejlépe jako kněz. Avšak v pražském arcibiskupském semináři spokojen nebyl. Nechutí k jeho ovzduší se nikterak netajil, a tak byl po roce studia vyloučen. K církvi pak již navždy zaujal kritický, a často i výsměšný postoj (mj. *Epigramy*, 1845; *Epistoly kutnohorské*, 1851).

Po krátkém neúspěšném úsilí usadit se v Praze přijal nakonec vychovatelské místo v Moskvě. Do Ruska odjížděl zapálen pro tehdy módní myšlenku slovanské vzájemnosti. Když se však v ruském impériu začal seznamovat se skutečným životem, brzy prohlédl. Velká zaostalost, byrokratismus carského režimu, feudální poměry, útlak nevolníků, jakož i příslušníků jiných slovanských národů (Ukrajinců, Poláků) vedly Karla Havlíčka k odmítnutí krásných slov slavjanofilů o bratrském soužití všech Slovanů pod otcovským vedením dubiska Ruska. Jeho postřehy z Ruska byly publikovány nejprve časopisecky (*Květy*, *Česká včela*, *Časopis Českého muzea*) jako Črty z Ruska, později knižně (*Obrazy z Rus*, 1886). Po návratu z Ruska na sebe Havlíček upozornil odmítavou kritikou Tylovy prózy *Poslední Čech*, zdůvodněnou *Kapitolou o kritice*, v níž pro národ požadoval tvorbu především vnitřně pravdivou a umělecky hodnotnou. R. 1846 převzal redakci vládních *Pražských novin* včetně jejich přílohy *České včely*.

Zásluhou Havlíčkova vedení (oživil noviny články věnovanými aktuální společenské a politické problematice, např. *Slovan* a *Čech* a mnohé další významné) náklad listu stoupal.

Po vypuknutí revoluce na jaře r. 1848 se stal K. Havlíček i aktivním liberálním politikem. Byl členem *Národního výboru*, organizátorem a účastníkem Slovanského sjezdu a poslancem říšského sněmu. Novinářem však být nepřestal. Po vyhlášení svobody tisku redakci *Pražských novin* opustil a založil nezávislý politický deník *Národní noviny* (později s přílohou *Šotek*), v nichž komentoval veškeré politické dění (vytrvale např. upozorňoval na naivitu radikálů), postupem času však (jak byla revoluce postupně potlačována) naráželo jeho novinářské působení na stále větší obtíže, až byly *Národní noviny* v lednu 1850 zastaveny. (*Knižní výbor z nich, Duch Národních novin*, vyšel 1851.) Do srpna 1851 se ještě pokoušel hájit proti představitelům nových politických trendů demokratické zásady v časopisu *Slovan*, vydávaném v Kutné Hoře, avšak po neustálých zásazích cenzury se novinářské činnosti nakonec sám vzdal. Přesto byl v prosinci 1851 v Německém Brodě tajně v noci zatčen a odvezen do Brixenu v Tyrolsku, kde byl internován až do smrti své ženy r. 1855. Pak se teprve směl, sám těžce nemocen, s vykázaným pobytem v Německém Brodě, vrátit do Čech.

Jako básník se projevil již dříve epigramy, především však za pobytu v Brixenu svými třemi satirickými básněmi (*Tyrolské elegie*, vznikly 1852; *Král Lávrá*, 1854; nedokončený *Křest svatého Vladimíra*). Též překládal, hlavně z ruštiny (Gogolovy *Mrtvé duše*, jakož i některé jeho povídky).

Zemřel v Praze 29. července 1856.

JAROSLAV HEYROVSKÝ

Český fyzikální chemik, zakladatel české elektrochemické školy, nositel Nobelovy ceny za chemii.

Narodil se 20. prosince 1890 v Praze v rodině významného českého právníka, profesora Univerzity Karlovy Leopolda Heyrovského. Po studiích na pražské české univerzitě absolvoval (1918) studium v Oxfordu u nositele Nobelovy ceny W. Ramsaye a elektrochemika F. G. Donana.

Po návratu do Prahy se r. 1920 habilitoval na Univerzitě Karlově. R. 1922 objevil elektrolýzu rtuťovou kapkovou elektrodou a r. 1925 sestrojil (spolu se svým japonským žákem M. Shikatou) první polarograf. V témže roce se stal členem *Národní rady badatelské* a r. 1926 prvním profesorem fyzikální chemie na Univerzitě Karlově.

R. 1929 založil s E. Votočkem vědecký časopis *Collection of Czechoslovak Chemical Communications*. R. 1932 se stal řádným členem *Královské české společnosti nauk*, r. 1938 pak řádným členem *České akademie věd a umění*.

R. 1950 byl zakladatelem *Polarografického ústavu ČSAV* v Praze a do r. 1963 jeho ředitelem. Akademikem ČSAV se stal r. 1952. Za objev polarografické metody a její využití v analytické chemii mu byla r. 1959 udělena Nobelova cena za chemii (navržen na ni však byl již v letech 1940, 1947 a 1956).

R. 1965 se stal členem *Královské společnosti* v Londýně. Je autorem, příp. spoluautorem monografií *Použití polarografické metody v praktické chemii* (1933), *Polarographie* (1941, anglicky 1944), *Úvod do praktické polarografie* (s P. Zumanem, 1953), *Základy polarografie* (s J. Kütou, 1962, přeloženo do pěti jazyků, anglicky poprvé 1966).

Jeho jméno nese oborová čestná plaketa ČSAV za zásluhy v chemických vědách, jakož i *Ústav fyzikální chemie a elektrochemie ČSAV* (od r. 1993 Ústav fyzikální chemie AV ČR).

Jaroslav Heyrovský zemřel v Praze 27. března 1967.

HLAHOI

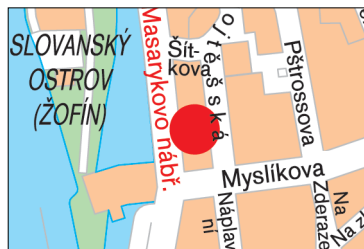
Vznikl jako český zpěvácký spolek ze soukromého mužského sboru v r. 1861 s cílem pěstovat mužský čtvero zpěv, zpěv sólový a sborový.

Na veřejnosti vystoupil poprvé 14. ledna 1861 při pohřbu Václava Hanky. Čeští skladatelé Bedřich Smetana (1824-1884) a Karel Bendl (1838-1897), jakož i český hudební pedagog a dirigent Karel Knittl (1853-1907) byli v průběhu 19. století jeho nejvýznamnějšími sbormistry.

B.Smetana obrátil Hlahol v letech 1863-1865 k velkým uměleckým úkolům v příležitostné spolupráci s *Uměleckou besedou* (např. *Romeo a Julie* od H. Berlioze, části Loeweho Ikara). K. Bendl, který byl sbormistrem *Hlaholu* v letech 1865-1877, uváděl díla romantiků (Thomas, Gounod, Mendelssohn, Liszt, Wagner). V r. 1873 provedl Dvořákův *Hymnus*, který je z tehdy uvedených českých skladeb nej památnější.

Sbormistrovská činnost Knittlova v pražském *Hlaholu* (1877-1890 a 1897-1901) znamenala po Smetanovi a Bendlovi novou, umělecky i organizačně významnou epochu. K. Knittl vynikal energií, jadrností a promyšleností podání, pokusil se o samostatný orchestr, sestavil stálý ženský sbor a změnil tak *Hlahol* na sbor smíšený. Repertoárově zpočátku pokračoval v Bendlově zaměření na méně náročná díla romantická, pak přešel k závažným reprodukčním úkolům.

K reprezentativním výkonům ze světové tvorby patřily za Knittla např. Beethovenova *Missa Solemnis*, Berliozovo *Rekviem* a Lisztův *Kristus*, z domácí tvorby pak Dvořákovy *Stabat Mater* a *Svatební košile*, Bendlův *Švanda dudák*, *Štědrý den*, Fibichova *Jarní romance* aj. Za svého druhého sbormistrovství nastudoval mj. Berliozovo *Te Deum* a kladl důraz na skladby a capella.

JOSEF HLÁVKA

Český architekt a stavební podnikatel, mecenáš vědy a umění.

Narodil se 15. února 1831 v Přešticích na Plzeňsku. Po absolvování reálky a polytechnické školy v Praze vystudoval architekturu na *Akademii výtvarných umění ve Vídni* (1851-1854) a v r. 1855 získal i výuční list zednického tovaryše. V letech 1854-1856 byl ve Vídni ředitelem stavitelské kanceláře, v letech 1856-1859 cestoval po Evropě (Itálie, Řecko aj.) V r. 1860 se stal ve Vídni stavebním podnikatelem. V 60. letech postavil budovu vídeňské *Dvorní opery*, areál rezidence řeckokatolického metropolity v Černovicích na Ukrajině, pražskou *Zemskou porodnici*, vídeňské obchodní domy Schmitt, Schöller a Böhler.

R. 1869 následkem přepracování ochrnl a po léta zůstal imobilní. Nakonec však chorobu překonal a r. 1880 znovu začal pracovat. Od r. 1882 byl stavitelem v Praze. Postavil ještě další budovy ve Vídni a v Praze (např. domy ve Vodičkově a Jungmannově ulici), podílel se na dostavbě chrámu sv. Víta a po povodni r. 1890 provedl rekonstrukci Karlova mostu.

Byl dvakrát ženat. Čtyři roky po smrti své první ženy Marie Hlávkové (1882) se oženil podruhé (1886). Během svého pracovně plodného života se dopracoval rozsáhlého majetku. Byl známý jako mecenáš českých umělců a sběratel obrazů. Dva roky po smrti své druhé ženy Zdeňky Hlávkové r. 1904 založil nadaci, již odkázal celý svůj majetek, přičemž jména obou svých zesnulých manželek učinil součástí jejího názvu - *Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových*. Úkolem nadace bylo podporovat českou vědu, literaturu, umění a národohospodářskou činnost. Od r. 1897 řídil Josef Hlávka *Soupis památek historických a uměleckých v zemi České*.

R. 1869 byl jmenován stavebním radou, v r. 1895 vrchním stavebním radou, měl čestné doktoráty z krakovské *Jagellonské univerzity* (1900) a z pražské české techniky (1906). Byl jmenován čestným občanem Prahy a Vídně. R. 1890 založil *Českou akademii pro vědy, slovesnost a umění císaře Františka Josefa* (pozdější Českou akademii věd a umění), jejímž byl prvním prezidentem.

Josef Hlávka zemřel 11. března 1908.

DŮM TENTO VYSTAVĚL ZA-
ŘÍDIL A SPOLKU STUDENT-
SKÉ KOLEJE ČESKÝCH VYSO-
KÝCH ŠKOL PRAŽSKÝCH VĚ-
NOVAL. VRCH. STAVEBNÍ RADA.

JOSEF HLÁVKA

PRESIDENT ČESKÉ AKADEL-
MIE CÍSAŘE FRANTIŠKA
JOSEFA I. PRO VĚDY SLOVE-
SNOST A UMĚNÍ, ABY VYNI-
KAJÍCÍM, VŠAK NEMAJETNÝM
POSLUCHAČŮM ČESKÝCH VYS-
ŠKOL PRAŽSKÝCH USNADNĚ-
NO BYLO YZDĚLÁVATI SE V
ZÁJMU SVÉHO NÁRODA A KU
CTI A PROSPĚCHU VLASTI.

JOSEF HLÁVKA

Český architekt a stavební podnikatel, mecenáš vědy a umění.

Narodil se 15. února 1831 v Přešticích na Plzeňsku. Po absolvování reálky a polytechnické školy v Praze vystudoval architekturu na *Akademii výtvarných umění ve Vídni* (1851-1854) a v r. 1855 získal i výuční list zednického tovaryše. V letech 1854-1856 byl ve Vídni ředitelem stavitelské kanceláře, v letech 1856-1859 cestoval po Evropě (Itálie, Řecko aj.) V r. 1860 se stal ve Vídni stavebním podnikatelem. V 60. letech postavil budovu vídeňské *Dvorní opery*, areál rezidence řeckokatolického metropolity v Černovicích na Ukrajině, pražskou *Zemskou porodnici*, vídeňské obchodní domy Schmitt, Schöller a Böhler.

R. 1869 následkem přepracování ochrnl a po léta zůstal imobilní. Nakonec však chorobu překonal a r. 1880 znovu začal pracovat. Od r. 1882 byl stavitelem v Praze. Postavil ještě další budovy ve Vídni a v Praze (např. domy ve Vodičkově a Jungmannově ulici), podílel se na dostavbě chrámu sv. Víta a po povodni r. 1890 provedl rekonstrukci Karlova mostu.

Byl dvakrát ženat. Čtyři roky po smrti své první ženy Marie Hlávkové (1882) se oženil podruhé (1886). Během svého pracovně plodného života se dopracoval rozsáhlého majetku. Byl známý jako mecenáš českých umělců a sběratel obrazů. Dva roky po smrti své druhé ženy Zdeňky Hlávkové r. 1904 založil nadaci, jíž odkázal celý svůj majetek, přičemž jména obou svých zesnulých manželek učinil součástí jejího názvu - *Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových*. Úkolem nadace bylo podporovat českou vědu, literaturu, umění a národohospodářskou činnost. Od r. 1897 řídil Josef Hlávka *Soupis památek historických a uměleckých v zemi České*.

R. 1869 byl jmenován stavebním radou, v r. 1895 vrchním stavebním radou, měl čestné doktoráty z krakovské *Jagellonské univerzity* (1900) a z pražské české techniky (1906). Byl jmenován čestným občanem Prahy a Vídně. R. 1890 založil *Českou akademii pro vědy, slovesnost a umění císaře Františka Josefa* (pozdější Českou akademii věd a umění), jejímž byl prvním prezidentem.

VLADIMÍR HOLAN

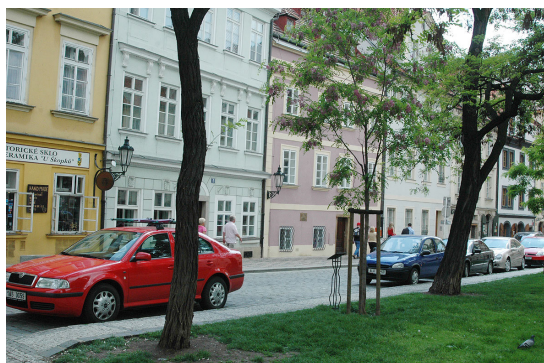
Český básník, překladatel, autor básnických próz.

Narodil se 16. září 1905 v Praze v úřednické rodině. Po maturitě na pražském gymnáziu v Truhlářské ulici (1926) se r. 1927 stal v Praze úředníkem *Penzijního ústavu*, odkud již r. 1935 odešel ze zdravotních důvodů do důchodu. V letech 1933-1938 redigoval časopis *Umělecké besedy Život*, 1939-1940 *Program D40*. Také cestoval. V roce 1929 byl v Itálii, 1937 ve Francii. Od poloviny 30. let se věnoval především literatuře. V letech 1948-1968 bydlel v Praze na Kampě v domě, v němž v téže době bydlel i herec, divadelník a spisovatel Jan Werich (1905-1980) a v němž desítky let předtím žili jeden z prvních českých buditelů Josef Dobrovský (1753-1829). Od roku 1968 až do své smrti žil Vladimír Holan v ulici U Lužického semináře.

Jeho poezie je intelektuálně náročná, Holan v ní usiluje o současné vystižení složitosti a rozporuplnosti vnějšího světa a složitosti a nesnadné výrazové uchopitelnosti vlastního nitra. Dokládají to již jeho sbírky ze 30. let (*Triumf smrti*, *Vanutí*, *Torzo*, *Oblouk* aj. První básnická sbírka jedenadvacetiletého básníka z r. 1926 *Blouznivý vějíř* je sice pod vlivem poetismu, avšak Vladimír Holan se k ní později nikterak nadšeně nehlásil.)

Metaforika jeho až úvahové poezie, usilující o postižení podstaty lidského bytí a o odpověď na otázky po smyslu lidského bytí, se pohybuje mezi abstraktností a konkrétností. Konkrétní události zaujaly Vladimíra Holana během jeho života celkem dvakrát. Poprvé se inspiroval otřesnými politickými událostmi konce 30. let 20. stol., jež pro nás vyvrcholily Mnichovem a posléze okupací (*Zář* 1938, *Odpověď Francii*, *Zpěv tříkrálový*, *Sen*, *První testament*), a podruhé příchodem Rudé armády na konci 2. světové války do Československa (*Děk Sovětskému svazu*, *Panychida*, *Tobě*, *Rudoarmějci*).

Konkrétními lidskými příběhy, jakož i úvahami o lidském osudu jako o součásti obecného lidského údělu byly inspirovány básnické skladby a sbírky *Terezka Planetová* (1943), *Cesta mraku* (1945), později pak *Příběhy* (1963), *Noc s Hamletem* (1964), *Noc s Ofélií* (1973).

Takovýto způsob tvorby nemohl pochopitelně vyhovovat ortodoxnímu komunistickému režimu 50. let, a tak byl Vladimír Holan v té době v nemilosti. Z jeho díla toho tehdy vyšlo minimálně. Zato v liberálních 60. letech došlo přímo k renesanci jeho básnické tvorby. V letech 1962-1968 vycházelo ročně nejméně jedno jeho básnické dílo (*Zuzana v lázni, Mozartiana, Bez názvu, Na postupu, Trialog, Bolest, Na sotnách, Asklepiovi kohouta*). V roce 1968 byl i jmenován národním umělcem. Jeho poezie se vyznačuje obrazně bohatou řečí plnou paradoxů, významových zvrátů, jazykových deformací, neologismů.

Českou literaturu významně obohatily i jeho básnické překlady tvorby mnoha evropských i jiných básníků, jejichž poezie mu byla obzvláště blízká (Rilke, Baudelaire, Góngora, Vildrac a mnoho dalších). Je i autorem básnických próz *Torzo, Lemuria a Hadry, kosti, kůže*.

Vladimír Holan zemřel v Praze 31. března 1980. Je pochován na Olšanských hřbitovech.

VÁCLAV HOLLAR

Český grafik evropského významu, rytec, kreslíř, žijící především v Anglii.

Narodil se 13. července 1607 v Praze. O jeho životě kolují spíše legendy než zaručené zprávy. První jeho práce jsou datovány ještě v Praze (kopie podle Dürerových grafických listů a čtyři malé pražské pohledy). Prahu opustil o rok později (pravděpodobně nikoliv z náboženských důvodů, neboť jeho rodina byla katolická). Postupně pracoval v dílně M. Meriana ve Frankfurtu nad Mohanem (podílel se na velkých topografických cyklech), u nakladatele Jacoba van den Heyden ve Štrasburku (kde vydával pohledy na město, jakož i *Malé pohledy* včetně pražských motivů) a u A. Hogenbergha v Kolíně nad Rýnem (kde vydal sérii 24 krajinářských leptů ze svých dosavadních cest).

R. 1634 odjel poprvé do Nizozemí, kde vznikla řada kreseb a leptů inspirovaných mořskou scenérií a kde se seznámil s díly Rembrandtovými. V roce 1636 vstoupil do služeb k Thomasu Howardovi hraběti z Arundelu, anglickému vyslanci u císařského dvora, který mu udělil šlechtický titul a o rok později Václava Hollara s sebou vzal do Anglie. Jako průvodce hraběte kreslil panoramatické městské veduty, jež patří k vrcholům Hollarova díla. Při návštěvě Prahy provedl skici jako podklad pro pozdější slavný lept *Pohled na Prahu* (1649).

Obdobím intenzivní umělecké činnosti procházel v letech 1642-1644 v Londýně, ale i jeho antverpský pobyt od r. 1644 byl velmi plodný (vytříbil si grafickou techniku, pokračoval v reprodukcích Arundelovy sbírky sérií listů s motýly, hmyzem a mušlemi). Leptal podle předloh nizozemských malířů, vydal cyklus listů s holandskými obchodními a válečnými loděmi.

Po návratu do Londýna pracoval zejména na ilustracích překladů antických autorů a na rozsáhlých ilustracích publikací odborných.

Václav Hollar zemřel v chudobě 25. března 1677 ve Westminsteru.

ZDE SE NARODIL
VELKÝ ČESKÝ GRAFIK

VÁCLAV
HOLLAR

* 1607 / 1677

Z ÚČTY KULOVNĚHO RODÁKŮ
SDRUŽENÍ ČESKÝCH UMĚLCŮ GRAFIKŮ HOLLAR 1999

EMIL HOLUB

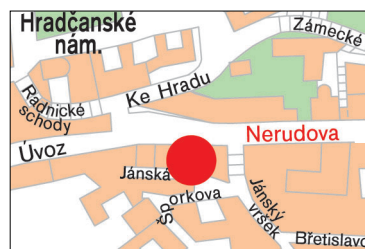
Český cestovatel, lékař, autor cestopisů.

Narodil se 7. října 1847 v Holicích u Pardubic v rodině lékaře. Po maturitě na gymnáziu (1866) vystudoval v Praze medicínu (1866-1872). Inspirován cestami skotského misionáře a cestovatele Davida Livingstona toužil se rovněž stát cestovatelem. R. 1872 se zcela bez prostředků vydal do jižní Afriky. Z přístavu Port Elisabeth podnikal výpravy, dostal se až k řece Zambezi. Živil se jako lékař. Do Čech se vrátil r. 1879 s národopisnými a přírodovědnými sbírkami, které vystavoval v rotundě ve vídeňském *Prátru*, v Praze a opět ve Vídni.

Své zážitky popsal ve dvoudílném cestopise *Sedm let v jižní Africe 1, 2* (1880, 1881) a přednášel o nich, a to nejen v Rakousku-Uhersku, ale i v Německu a v Anglii. Na druhou výpravu do Afriky, tentokrát do jejích dosud neprobádaných oblastí, které se zúčastnila i jeho žena, se vydal v r. 1883. Onemocnění a nepřátelské chování kmene Mašukulumbů, kteří mu zničili výsledky jeho práce, ho donutily se v roce 1887 předčasně vrátit domů.

O své druhé cestě opět vydal dvoudílný cestopis (*Druhá cesta po jižní Africe; Z Kapského Města do země Mašukulumbů 1, 2*, 1889, 1890), opět vystavoval své sbírky (1891 ve Vídni, 1892 v Praze) a přednášel (v letech 1894-1895 i na přednáškovém turné v USA). R. 1891 byl jmenován čestným členem vídeňské *Zeměpisné společnosti*.

Dr. Emil Holub zemřel ve Vídni na následky onemocnění žlutou zimnicí 21. února 1902. Pochován byl je na vídeňském ústředním hřbitově.

VÁCLAV HOLZKNECHT

Český klavírista, hudební pedagog, kritik, spisovatel.

Narodil se 2. května 1904 v Praze. V letech 1923-1928 vystudoval na pražské konzervatoři hru na klavír a na pražské univerzitě práva (JUDr.). V letech 1928-1942 si úspěšně vedl v kariéře právního úředníka ve finanční státní službě (postupně na okresním a zemském finančním ředitelství, pak na ministerstvu financí a obchodu). Za okupace se stal profesorem klavíru na pražské konzervatoři, jejímž byl pak dlouholetým ředitelem (1946-1970). V letech 1970-1972 byl šéfem a v sezóně 1972-1973 dramaturgem *Národního divadla*. V letech 1957-1973 byl i dlouholetým ředitelem festivalového výboru *Pražského jara*.

Jako výkonný umělec působil vedle svého úřednického povolání od konce 20. let po celá léta třicátá. Provedl poprvé různé klavírní skladby soudobých českých skladatelů (P. Bořkovec, I. Krejčího, A. Háby, J. Ježka). Koncertoval i v zahraničí (v Lutychu, ve Vídni, v Amsterdamu, ve Florencii, v Curychu, v Rize a v Talinu).

Je autorem mnoha článků a publikací o hudbě (publikace např. *Klavír v moderní hudbě*, 1938; *Národní umělec Vítězslav Novák*, 1948; *Tak žil Jaroslav Ježek*, 1949; *Muzikologické dílo R. Rolanda*, 1954; *A. Dvořák*, 1955; *Jaroslav Ježek a Osvobozené divadlo*, 1957; *Claude Debussy*, 1958; *Kniha o hudbě - se spolupracovníky*, 1962; *Maurice Ravel*, 1967; *Franz Schubert*, 1972; *Ema Destinnová*, 1972; *Iša Krejčí*, 1976; *Bedřich Smetana*, 1979 aj.). Využíval rozsáhlou popularizační činnost v rozhlasu a televizi.

Václav Holzknecht zemřel 13. srpna 1988 v Jindřichově Hradci.

